

Tilmæli ráðherranefndarinnar til aðildarríkjanna CM/Rec(2017)4

um æskulýðsstarf

(Samþykkt af ráðherranefndinni 31. maí 2017 á 1287. fundi aðstoðarmanna ráðherranna)

Ráðherranefndin, samkvæmt skilmálum 15. gr. b í stofnskrá Evrópuráðsins,

sem hefur í huga að markmið Evrópuráðsins er að efla einingu meðal aðildarríkjanna, m.a. með því að standa að stefnu í æskulýðsmálum sem byggist á sameiginlegum meginreglum,

sem hefur hliðsjón af Mannréttindasáttmála Evrópu um verndun mannréttinda og mannfrelsis (samþykktur árið 1950, SES nr. 5, sem var síðar breytt og bætt við hann), eins og Mannréttindadómstóll Evrópu beitir honum og túlkar hann, og Félagsmálasáttmála Evrópu (samþykktur árið 1961, SES nr. 35, endurskoðaður árið 1996, SES nr. 163, sem síðar breytt og bætt við hann), eins og Evrópunefndin um félagsleg réttindi beitir honum og túlkar hann,

sem hefur í huga ályktun ráðherranefndarinnar [CM/Res\(2008\)23](#) um stefnu Evrópuráðsins í æskulýðsmálum,

sem hefur í huga að hvaða marki fyrirbyggjandi meginreglur í viðeigandi tilmælum ráðherranefndarinnar til aðildarríkjanna eiga við, einkum:

tilmælum Rec(2003)8 um að stuðla að og viðurkenna óformlega menntun/nám ungs fólks, tilmælum Rec(2004)13 um þátttöku ungs fólks í málefnum sveitarfélaga og héraða, tilmælum [Rec\(2006\)1](#) um hlutverk landsbundinna æskulýðsráða við þróun stefna í æskulýðsmálum, tilmælum CM/Rec(2007)13 um samþættingu kynja- og jafnréttissjónarmiða í námi, tilmælum CM/Rec(2010)7 um sáttmála Evrópuráðsins um lýðræðis- og mannréttindamenntun, tilmælum CM/Rec(2010)8 um upplýsingar til ungmenna, tilmælum CM/Rec(2012)2 um þátttöku barna og ungs fólks undir 18 ára aldri, tilmælum CM/Rec(2012)13 um að tryggja góða menntun, tilmælum [CM/Rec\(2015\)3](#) um aðgang ungs fólks úr hverfum sem standa höllum fæti að félagslegum réttindum, tilmælum [CM/Rec\(2016\)7](#) um aðgang ungs fólks að réttindum,

sem hefur í huga samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins,

sem hefur í huga tilmæli þingsins 1437 (2000) um „Óformlegt nám“, tilmæli 1978 (2011) „Í átt að evrópskum rammisamningi um réttindi ungmenna“, tilmæli 2015 (2013) um „Aðgang ungs fólks að grundvallarréttindum“ og tilmæli þess 1885 (2012) „Ungu kynslóðinni fórnað: félagslegar, efnahagslegar og pólitískar afleiðingar fjármálakreppunnar“, sem og svör ráðherranefndarinnar við þessum tilmælum,

sem hefur í huga ályktun þings sveitarfélaga og svæðisyfirvalda 385 (2015) „Hindrunum á þátttöku ungmenna rutt úr vegi: samskiptatungumál tekið upp í þágu sveitarfélaga og svæðisyfirvalda og ungs fólks“ og tilmæli þess 128 (2003) um „Endurskoðaðan Evrópusáttmála um þátttöku ungs fólks í málefnum sveitarfélaga og héraða“, sem og svar ráðherranefndarinnar við þessum tilmælum,

með frekari hliðsjón af yfirlýsingunni og aðgerðaáætluninni sem voru samþykktar á þriðja leiðtogafundi þjóðarleiðtoga og leiðtoga ríkisstjórna innan Evrópuráðsins (Varsjá 16.-17. maí 2005) þar sem því var lýst yfir að Evrópuráðið myndi þróa áfram sérstöðu sína á sviði æskulýðsmála,

er sannfærð um:

– að til að viðhalda evrópskri samkennd og grunnildum Evrópuráðsins (mannréttindum, réttarríkinu og lýðræði) þarf að reiða sig á sköpun, þekkingu og hæfni, samfélagslega skuldbindingu og framlag ungs fólks og á að þau hafi trú á framtíðinni,

– að í opinberum stefnum ætti að styðja ungt fólk til þess að nýta sér möguleika sína til fulls sem sjálfstæðir þegnar samfélagsins, gera þeim kleift að móta framtíðaráætlanir sínar og nýta sér lýðræðisleg borgararéttindi sín,

– að æskulýðsstarf er mikilvægt framlag til virkrar borgaralegrar þátttöku þar sem það býður upp á tækifæri til að öðlast þekkingu, færni og móta viðhorf til borgaralegrar þátttöku og samfélagslegrar virkni,

sem gerir sér grein fyrir að umbreytingin frá barnæsku til fullorðinsára og sjálfstæðis er flókin og felur í sér áskoranir og fyrir því að tækifærum fyrir ungt fólk fer fækkandi í kjölfar vaxandi atvinnuleysis, fátæktar, mismununar og félagslegrar útilokunar,

sem gerir sér ljós áhrifin af fjármálakreppunni á framboð æskulýðsstarfs í sumum aðildarríkjum,

sem virðir það starf sem æskulýðsgeiri Evrópuráðsins innir af hendi til að styðja við stefnur í æskulýðsmálum sem stuðla að mannréttindum, félagslegri aðild, skoðanaskiptum milli menningarsamfélaga, jafnrétti kynjanna og virkri þátttöku ungs fólks, einkum á vettvangi evrópskra æskulýðsmiðstöðva, Æskulýðssjóðs Evrópu, samstarfs þess við ríkisstjórnir og lögboðnar stofnanir undir sameiginlegri stjórn, og með samstarfi milli Evrópusambandsins og Evrópuráðsins á sviði æskulýðsmála,

sem viðurkennir mikilvægi þess að ná fram samfellu og samvirkni við starf allra hlutaðeigandi hagsmunaaðila, m.a. Evrópusambandsins, á sviði æskulýðsstarfs,

sem staðfestir jákvætt framlag æskulýðsstarfsmanna í öllum aðildarríkjum til að gera ungu fólki kleift að taka þátt í þróun friðsælla lýðræðisþjóðfélaga fyrir alla og hvetja það til þátttöku,

sem vísar til yfirlýsingarinnar frá annarri Evrópuráðstefnunni um æskulýðsstarf (2015), sem ber heitið „Heimi til heilla“, sem miðar að því að koma á evrópskri áætlun um æskulýðsstarf,

sem leggur til að ríkisstjórnir aðildarríkjanna endurnýi, innan valdheimilda sinna, stuðning sinn við æskulýðsstarf með því að:

1. sjá til þess að staðinn sé vörður um æskulýðsstarf eða frekari þróun á gæðum þess og það stutt með virkum hætti í stefnum á staðar-, svæðis- eða landsvísu, eftir því sem við á. Með hliðsjón af margbreytileika í æskulýðsstarfi þvert á aðildarríki og innan þeirra ætti að leggja sérstaka áherslu á þörfina fyrir stefnumótandi áætlanir, ramma, löggjöf, sjálfbært fyrirkomulag og úrræði, skilvirka samræmingu við aðra geira, svo og tengdar stefnur sem efla jafnan aðgang alls ungs fólks að æskulýðsstarfi. Æskulýðsstarfsmenn og ungt fólk ættu að taka virkan þátt í hvers kyns skipulögðum framkvæmdaraðgerðum,

2. koma á samfelldum og sveigjanlegum hæfnimiðaðum ramma um menntun og þjálfun æskulýðsstarfsmanna á launum og sjálfbóðaliða, sem tekur tillit til núverandi framkvæmdar, nýrra stefna og sviða, auk margbreytileika í æskulýðsstarfi. Hagsmunaaðilar, m.a. æskulýðsstarfsmenn og ungt fólk, ættu að koma að mótun þessa ramma,

3. hafa hliðsjón af þeim aðgerðum og meginreglum sem lagðar eru til í viðbætinum við þessi tilmæli og hvetja þá sem sinna æskulýðsstarfi til að gera slíkt hið sama,

4. styðja við framtaksverkefni æskulýðsgeira Evrópuráðsins um að koma á fót sérstökum starfshópi háttsettra aðila meðal hlutaðeigandi hagsmunaaðila innan æskulýðsstarfs í Evrópu sem geta mótað stefnu til meðallangs tíma um þekkingarmiðaða þróun í æskulýðsstarfi í Evrópu, í þeim tilgangi að:

– bæta samræmi og aðgang að þekkingu og úrræðum vegna æskulýðsstarfs, á evrópskum vettvangi og lands-, svæðis-, og staðarvísu,

- styðja enn frekar við gagnkvæma miðlun upplýsinga um fyrirkomulag æskulýðsstarfs, jafningjanám og myndun sjálfbærra tengslaneta og samstarfs,
  - örva samstarf á sviði æskulýðsmála og innan sérfræðigeira og -sviða þar sem æskulýðsstarf fer fram í því skyni að efla tengsl, einkum milli formlegrar menntunar og æskulýðsstarfs og milli opinberra yfirvalda, einkageirans og borgaralegs samfélags,
  - efla samtalið milli æskulýðsstarfs, stefnu í æskulýðsmálum og rannsókna á sviði æskulýðsmála,
  - styrkja getu æskulýðsstarfs til að bregðast við breytingum og nýjum stefnum í samfélaginu og nýjum áskorunum sem ungt fólk stendur frammi fyrir,
  - kortleggja fyrirliggjandi menntun og þjálfun (t.a.m. starfsmenntun og æðri menntun) og fyrirliggjandi kerfi til að sannreyna þekkingu og hæfni æskulýðsstarfsmanna á launum og sjálfbóðaliða,
  - þróa ýmiss konar aðstoðarráðstafanir til að styðja aðildarríkin í því að koma þessum tilmælum áfram og til framkvæmda,
5. styðja við rannsóknir á innlendum vettvangi og á vettvangi Evrópu á ólíkum tegundum æskulýðsstarfs og gildi þeirra, áhrifum og kostum,
6. styðja við þróun viðeigandi leiða til að endurskoða og meta áhrif og árangur af æskulýðsstarfi og efla miðlun, viðurkenningu og áhrif Æskulýðsskrár Evrópuráðsins í aðildarríkjunum,
7. koma Gæðaviðmiðum Evrópuráðsins fyrir æskulýðsmiðstöðvar á framfæri sem fyrirmyndar að góðum starfsvenjum.

Það mælir enn fremur með því að ríkisstjórnir aðildarríkjanna:

- tryggi að þessi tilmæli, þ.m.t. viðbæturinn við þau, verði þýdd og þeim miðlað (á aðgengilegu formi) til viðeigandi yfirvalda og hagsmunaaðila með það í huga að auka vitund um og efla skuldbindingar gagnvart frekari þróun vandaðs æskulýðsstarfs,
- kanni á vettvangi ráðherranefndarinnar framkvæmd þessara tilmæla fimm árum eftir samþykkt þeirra.

Viðbætur við tilmæli CM/Rec(2017)4

A. Gildissvið og tilgangur tilmælanna – Skilgreining og umfang æskulýðsstarfs

Þessi tilmæli eiga við um æskulýðsstarf í öllum sínum margbreytileika. Þau miða að því að hvetja aðildarríkin til að þróa stefnur sínar og starfsvenjur á sviði æskulýðsstarfs innan valdheimilda sinna og til að samþykkja röð ráðstafana til að efla nauðsynlegan stuðning við æskulýðsstarf á evrópskum vettvangi og á staðar-, svæðis- og landsvísu.

Það aldursbil sem nýtur góðs af æskulýðsstarfi ætti að endurspeglar ákvæði laga og stjórnskipunarreglna og fyrirliggjandi starfsvenjur í hverju aðildarríki.

Æskulýðsstarf er vítt hugtak sem tekur til ýmiss konar starfsemi á sviði félagslegra málefna, menningar, menntunar, umhverfis og/eða stjórn mála í félagi við og fyrir ungt fólk, hópa eða einstaklinga. Æskulýðsstarfsmenn á launum og sjálfbóðaliðar annast æskulýðsstarf og byggist það á óformlegu og formlausu námi sem leggur áherslu á ungt fólk og þátttöku á grundvelli sjálfbóðinnar vinnu. Æskulýðsstarf er í grundvallaratriðum félagsleg þjálfun þar sem unnið er með ungu fólki og þeim samfélögum sem það býr í og gatan greidd fyrir virkri þátttöku þess og aðild þeirra að samfélögum sínum og við ákvarðanatöku.

Þrátt fyrir ólíkar venjur og skilgreiningar liggur fyrir sameiginlegur skilningur á því að grundvallarþáttur í æskulýðsstarfi er að hvetja ungt fólk og styðja það í því að marka sér og framfylgja uppbyggilegri stefnu í lífinu og leggja þannig sitt af mörkum til einstaklingsbundinnar þróunar og samfélagslegrar þróunar og til samfélagsins í heild.

Þessum árangri nær æskulýðsstarf með því að hvetja ungt fólk og fá það til þátttöku í virkri sköpun, undirbúningi, miðlun og mati á framtaksverkefnum og starfsemi sem endurspeglar þarfir þess, áhugasvið, hugmyndir og reynslu. Í þessu ferli óformlegs og formlauss náms öðlast ungt fólk nauðsynlega þekkingu, færni, gildismat og viðhorf til að sækja fram af sjálfsöryggi.

Til þess að ná þessum árangri ætti æskulýðsstarf að skapa hvetjandi umhverfi sem nær með virkum hætti til allra, hvetur til félagslegrar þátttöku, er skapandi og öruggt, skemmtilegt og alvarlegt, fullt af leik og skipulagt. Sérkenni þess ætti að vera aðgengileiki, opið viðmót og sveigjanleiki og það ætti jafnframt að efla samtalið milli ungs fólks og annarra í samfélaginu. Það ætti að leggja áherslu á ungt fólk og skapa rými til tengslamyndunar og með því styðja við umbreytinguna yfir í fullorðinsheim og sjálfstæði.

Litið er til þess að æskulýðsstarf felur í sér, oft í félagi og samstarfi við aðra geira, margháttaðan jákvæðan árangur fyrir einstaklinga, samfélög þeirra og þjóðfélagið almennt. Sem dæmi:

- felur það í sér gagnrýna hugsun, nýsköpun og breytingar á evrópskum vettvangi og á staðar-, svæðis- og landsvísu,
- stuðlar það að velferð ungs fólks, eflir tilfinningu fyrir því að tilheyra og styrkir getuna til að taka góðar ákvarðanir,
- styður það við jákvæðar og markvissar umbreytingar í persónulegu lífi, á borgaralegum, efnahagslegum og menningarlegum vettvangi sem gerir viðkomandi kleift að þróa hæfni sem auðveldar ævinám, virkan borgararétt og þátttöku á vinnumarkaði,
- eflir það þróun margvíslegrar færni á borð við sköpun, gagnrýna hugsun, úrlausn deilumála, stafrænt læsi og upplýsingalæsi og leiðtogafærni,
- eykur það margbreytileika og stuðlar að jafnræði, sjálfbærri þróun, skilningi milli menningarsvæða, félagslegri samheldni, borgaralegri þátttöku, lýðræðislegum borgararéttindum og virðingu fyrir gildum mannréttinda,
- eflir það viðnám ungs fólks og þar með getu þeirra til að standa gegn neikvæðum áhrifum og hegðun.

Þessi jákvæði árangur sýnir mikilvægi þess að aðildarríkin tryggja aðgang að vönduðu æskulýðsstarfi fyrir allt ungt fólk nú þegar við blasa áskoranir í Evrópu og unga fólk þið verður fyrir óeðlilega neikvæðum áhrifum. Áhættan af því að gera ekkert er veruleg.

Ungt fólk er lykilaflið í því að byggja upp samfélagslega réttláta Evrópu. Samfélög eiga það mjög á hættu að grafið verði undan stöðugleika og félagslegri samheldni ef þau láta það óáreitt að núverandi erfiðleikar geti af sér „týnda kynslóð“ vonlítilla og afskiptra ungmenna. Það að styðja ungt fólk í dag, s.s. með því að bjóða þeim vandað æskulýðsstarf, er mikilvæg fjárfesting sem Evrópa verður að ráðast í í þágu nútíðar og framtíðar. Ef það er ekki gert verður það táknmynd tapaðra tækifæra til að efla nútímalegt borgaralegt samfélag, ógn við félagslega samheldni og veikir getuna til að takast með skilvirkum hætti á við sumar af helstu áskorunum samtímans, s.s. fólksflutninga, atvinnuleysi, félagslega útilokun og ofbeldisfulla öfgahyggju.

B. Meginreglur

Tilmælin eru grundvölluð á fyrirliggjandi gildum, meginreglum og ávinningi af æskulýðsstarfi eins og þau birtast í þeim gerningum sem um getur í textanum hér að framan. Mótun og framkvæmd

æskulýðsstarfs eru studdar meginreglunum um sjálfbærni og virka þátttöku, jafnræði til aðgangs, opið viðmót og sveigjanleika. Það skal byggjast á réttindum, vera fyrir alla og hverfast um ungt fólk, þarfir þeirra og getu.

Þar sem þátttaka er ein helsta meginregla æskulýðsstarfs eru ungt fólk, æskulýðsstarfsmenn, ungmennasamtök og önnur samtök, sem bjóða upp á æskulýðsstarf, viðurkennd sem virkir samstarfsaðilar við mótun, framkvæmd og mat á stefnum og starfsvenjum á sviði æskulýðsstarfs.

Aðildarríkin eru hvött til að tryggja virka þátttöku allra þessara hagsmunaaðila þegar þau vinna með tilmælin og eftirtaldar ráðstafanir.

C. Ráðstafanir

Þegar aðildarríkin koma á fót stefnum til að vernda og styðja með virkum hætti við það að koma á fót og þróa frekar æskulýðsstarf á öllum stigum skulu þau:

- i. bjóða upp á umhverfi og skilyrði þar sem hægt er að sinna bæði þekktum og nýjum starfsaðferðum á sviði æskulýðsstarfs (m.a. sjálfbæra umgjörð og úrræði), einkum á vettvangi sveitarfélaga og staðfesta jafnframt að æskulýðsstarf nýtur ávinnings af tækifærum og samstarfi á svæðis-, lands- og alþjóða-vísu,
- ii. efla hlutverk og stöðu æskulýðsstarfs í því skyni að auðvelda samstarf –þvert á geira milli æskulýðsstarfs, hvort sem það er á vegum opinberra yfirvalda, einkageirans eða borgaralegs samfélags–, og annarra geira, m.a. á sviði félagslegrar umönnunar, heilbrigðis, íþróttar, menningar, formlegs náms, atvinnumiðlunar og dómsmála,
- iii. efla og styðja við samræmingu æskulýðsstarfs á evrópskum vettvangi og á staðar-, svæðis- og landsvísu og auðvelda þannig tengslamyndun, samstarf, jafningjafraðslu og gagnkvæma miðlun,
- iv. ýta undir viðurkenningu á gildum, viðhorfum, færni, þekkingu og mikilvægum skilningi sem mótast á grundvelli þátttöku í og framkvæmd æskulýðsstarfs,
- v. efla jafnan aðgang að æskulýðsstarfi,
- vi. efla hlutverk æskulýðsstarfs með því að:
  - upplýsa ungt fólk um réttindi sín og þau tækifæri og þá þjónustu sem þeim stendur til boða,
  - styrkja virkan ríkisborgararétt, þátttöku og félagslega aðild alls ungs fólks, einkum þeirra sem eru í áhættu og eru jaðarsettir,
  - víkka út þvermenningarlega hæfni, evrópska samkennd og alþjóðlegan skilning meðal ungs fólks,
  - hvetja ungt fólk til að vinna að markmiðum sjálfbærrar þróunar í nærumhverfi sínu,
  - takast á við og koma í veg fyrir mismunun, skort á umburðarlyndi og félagslega útilokun,
  - efla formlaust og óformlegt nám,
- vii. virða frelsi og sjálfræði ungmennasamtaka og annarra frjálsra félagasamtaka sem sinna æskulýðsstarfi,

viii. styðja við þekkingarmiðað æskulýðsstarf til að bregðast við breytingum og nýjum stefnum í samfélögum og nýjum áskorunum sem ungt fólk stendur frammi fyrir,

ix. hvetja til rannsókna, mats og stöðugar eftirfylgni við þróun þekkingarmiðaðs, vandaðs æskulýðsstarfs og tryggja að fyrir hendi séu kerfi til að meta árangur þess og áhrif.

Þegar aðildarríkin koma á fót heildstæðum og sveigjanlegum hæfnimiðuðum ramma um menntun og þjálfun fyrir æskulýðsstarfsmenn á launum og sjálfbóðaliða skulu þau:

i. vinna með þeim sem bjóða upp á æskulýðsstarf og öðrum hagsmunaaðilum að þróun grunnfærniþátta (t.d. gilda, viðhorfa, færni, þekkingu og mikilvægs skilnings) sem gert er ráð fyrir að æskulýðsstarfsmenn búi yfir,

ii. koma á fót römmum, stefnumiðum, áætlunum og leiðum til menntunar, þjálfunar, uppbyggingar á getu og faglegrar þróunar æskulýðsstarfsmanna, byggt á samþykktum grunnfærniþáttum,

iii. koma á fót nýjum kerfum eða þróa fyrirliggjandi kerfi vegna skrásetningar, staðfestingar, vottunar og viðurkenningar á hæfniþáttum sem æskulýðsstarfsmenn á launum og sjálfbóðaliðar afla sér í starfi sínu,

iv. styðja enn frekar við framkvæmd fyrirliggjandi og síðari ramma og áætlana í Evrópu um viðurkenningu á óformlegu og formlausu námi.